

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากงานประจำสู่งานวิจัย (R2R) ครั้งที่ 9
“R2R ๙ แห่งการเรียนรู้ ๙ สู่นโยบาย” วันที่ 7 กรกฎาคม 2559
ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี
Session “R2R in Education: การนำเสนอผลงาน POSTER ROUND”
เวลา 13:00 – 15:00 น. ห้อง Sapphire 203

น.ส.ภัคสมัญญ์ จิตวิริยธรรม ผู้บันทึก
สังกัด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

วิทยากรกลุ่ม	ดร.นฤมล อเนกวิทย์	วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
	อ.จรรยาศรี มีหนองหว้า	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
	ดร.วรชาติ เฉิดชมจันทร์	คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยรังสิต
	นพ.ปริญญา สันติชาติงาม	โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
	คุณเชษฐา แก้วพรม	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่

หัวข้อเรื่อง	การพัฒนาพฤติกรรมสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาล	
โดย	คุณเชษฐา แก้วพรม	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่

คุณเชษฐา แก้วพรม กล่าวว่า

ด้วยความคาดหวังให้นักศึกษาและบุคลากรทางสุขภาพมีวิสัยของการสะท้อนคิด การเรียนแบบสะท้อนคิดเป็นการให้ผู้เรียนตั้งเอาประสบการณ์ของตัวเองออกมา ตั้งคำถามจากประสบการณ์นั้น กลับไปค้นคว้าหาความรู้แล้วนำมาสรุป โดยวิเคราะห์เทียบเคียงกับประสบการณ์นั้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ขั้นตอนของ Gibbs' Reflective Cycle เริ่มจากให้ผู้เรียนตั้งเอาประสบการณ์ออกมาหนึ่งเรื่องที่ต้องการทำให้ดีขึ้น บรรยายความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์นั้น ตั้งคำถามถึงวิธีที่จะทำให้เหตุการณ์นั้นดีขึ้น และการวางแผนหาแนวทางการหาคำตอบของคำถามข้างต้น แล้วนำความรู้ที่ได้ มาสรุปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสำหรับเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกัน เริ่มแรกให้นักศึกษาเขียนออกมาในแต่ละขั้นตอน พบว่า มีความยุ่งยากและเป็นปัญหาอยู่มากจึงเปลี่ยนมาใช้วิธีการสนทนากลุ่ม โดยมีโครงสร้างประเด็นของการสนทนาเคลื่อนไปตามขั้นตอนของ Gibbs ครบทั้ง 6 ขั้นตอน ใช้แบบประเมินซึ่งมีรายการประเมิน 20 รายการ ประเมินพฤติกรรมก่อนเรียน – หลังเรียน ในการวัดว่ามีพฤติกรรมสะท้อนคิดเกิดขึ้นหรือไม่ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมสะท้อนคิดเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษามีความชอบที่จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และมีความมั่นใจมากขึ้น “คุณค่าต่าง ๆ เกิดจากการที่นักศึกษาได้ตระหนักถึง feeling”

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- การที่ไม่มีกลุ่มควบคุมจะมั่นใจได้อย่างไรว่าผลที่ดีขึ้นนั้นมาจาก intervention
 - อาจต้องนำวัตถุประสงค์ของรายวิชามาเป็นคำตอบของงานวิจัยด้วย
 - ขึ้นชมที่สามารถวัดมาตรวัดที่เป็นเชิงคุณภาพแปลงมาเป็นเชิงปริมาณได้ ทำให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น หากพบว่าผลการวิจัยออกมาดีควรดำเนินการกับกลุ่มอื่นหรือวิชาอื่นเพิ่มเติม แม้กระทั่งตัวเราเองการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีการผ่อนคลายก็ตระหนักก่อนที่จะเลิกงาน เราจะได้คำตอบจากสิ่งที่ได้ในแต่ละวันและพรุ่งนี้จะทำอย่างไรให้ดีกว่า
 - ควรมีการศึกษาในเชิงลึกมากขึ้นถึงระดับพัฒนาการของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
 - น่าจะมีนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ที่ถอดจากสิ่งที่นักศึกษาสะท้อนออกมา
 - ผลการศึกษาสังเกตได้ว่าจะมีการเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน น่าจะมาจากการได้รับอะไรบางอย่างที่เหมือนกัน
- หากเป็นเพราะกระบวนการ reflection น่าจะมีบางข้อที่มีผลโดดเด่นออกมา
- การติดตามความคงอยู่ของพฤติกรรมของนักศึกษา

หัวข้อเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 โดยใช้แผนที่ความคิดประกอบกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ NHT

โดย คุณนิพนธ์ สินทร์พย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

คุณนิพนธ์ สินทร์พย์ กล่าวว่

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ซึ่งขึ้นฝึกครั้งแรกยังไม่สามารถประมวลหรือเก็บข้อมูลในการเขียนแผนการพยาบาลได้ จึงนำแผนที่ความคิดมาใช้ร่วมกันกับการประกอบความร่วมมือแบบ NHT ที่ภายในกลุ่มมีการคลุกคลีของเด็กที่มีความสามารถต่างกัน โดยผู้สอนจะบอกกรอบการประเมินตามแนวทางแบบแผนสุขภาพของกอร์ดอน (Gordon) เพื่อเป็นหลักในการเขียนแผนที่ความคิดให้แก่ นักศึกษา นักศึกษาสามารถพูดคุยปรึกษาตนเองและเพื่อนในกลุ่มได้ในการเขียนแผนที่ความคิดของแต่ละคน โดยผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำและตรวจงานในช่วง post conference ของทุกวัน

การประเมินผลใช้แบบประเมินการเขียนแผนการพยาบาลของวิทยาลัยฯ พบว่า นักศึกษาสามารถเขียนแผนการพยาบาลได้ดีขึ้น มีความพึงพอใจในการเขียนเนื่องจากการสามารถออกแบบการเรียนรู้การเขียนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ ควรมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่มให้ชัดเจน และผู้สอนควรได้รับการฝึกในการทำกระบวนการกลุ่มย่อย

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- ควรเพิ่มการถอดจุดเด่นของการใช้กระบวนการ NHT ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จทำให้เกิดการคิดอย่างไร ซึ่งควรเกริ่นตั้งแต่บริบทถึงเหตุผลที่นำเครื่องมือนี้มาใช้ สุดท้ายจะทำให้สามารถถอดบทเรียนได้ว่าเหตุใดสิ่งที่เราใช้มีผลให้การเขียนแผนการพยาบาลดีขึ้นได้

- ชื่อเรื่องอาจทำให้ผู้อ่านสับสนว่าอะไรเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดผล ระหว่าง NHT หรือแผนที่ความคิด หากจะคงไว้เช่นเดิมควรจะต้องเพิ่มเติมว่าแผนที่ความคิด และ NHT ส่งผลต่อนักศึกษาอย่างไร ประเมินและสรุปผลหลักที่ได้

- มีงานวิจัยที่ให้นักศึกษาเขียนแผนการพยาบาลโดยใช้ทฤษฎีการคิดแบบหวมก 6 ใบ เพื่อให้มีการคิดรอบด้านมากขึ้น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่อาจทำให้ภาพชัดขึ้น

- ควรมีข้อมูลผลการเปรียบเทียบความถูกต้องของการเขียนก่อนและหลังนำแผนที่ความคิดมาใช้ที่ชัดเจน รวมทั้งระยะเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการเขียน การประเมินผลความแตกต่างก่อนและหลังใช้แผนที่ความคิดอาจใช้จากคะแนนความสมบูรณ์ของแผนก็ได้ เพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์มากขึ้น

- เพื่อลด bias อาจให้อาจารย์ท่านอื่นเป็นผู้ตรวจแผน

- สามารถใช้แผนที่ความคิดติดตามประเมินผลต่อวิชาอื่นได้ด้วย

- การบูรณาการนำแผนที่ความคิดไปใช้กับวิชาหรือเนื้อหาที่เป็นทฤษฎี

หัวข้อเรื่อง Implementing Nursing practice, Simulation Based Learning and Clinical Post Conference to Improve Reflective Thinking and Clinical Judgment in the 3rd year Nursing Students.
โดย คุณสุพรรณณี กัณห์ดิลก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท

คุณสุพรรณณี กัณห์ดิลก กล่าวว่

วิทยาลัยกำลังมีการพัฒนาการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะทางปัญญา การจะพัฒนาทักษะทางปัญญาได้นั้นต้องตั้งอยู่บนฐานความรู้ การคิดของนักศึกษาด้วย งานชิ้นนี้เป็นการใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ มีระยะเวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ ดำเนินการตามแบบแผน one-group pretest-posttest ซึ่งนักศึกษาจะได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาล มีกิจกรรม Simulation Based Learning และ Clinical Post Conference เพื่อให้ศึกษามีทักษะการสะท้อนคิดบนพื้นฐานของ clinical practice clinical experience และทักษะการตัดสินใจทางคลินิก

กรอบที่ใช้ในการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติทางการพยาบาลทั้งหมด ในแต่ละวันที่นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติจะมีกิจกรรม ดังนี้

- Post Conference โดยใช้เทคนิคสะท้อนคิดทางคลินิก แนวคิด Structure Reflection มีคำถามให้นักศึกษาจากแนวทางที่พยาบาลใช้กัน ถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ผลกระทบของสิ่งที่เกิดต่อสิ่งที่เรากำลังปฏิบัติ แล้วมาวิเคราะห์หาแนวทางปฏิบัติสำหรับปัญหาลักษณะนี้

- Simulation Based Learning เป็นสถานการณ์จำลองในห้องปฏิบัติการ เน้นกระบวนการพยาบาลในการ assessment และ implement ในสถานการณ์ที่ต้องมีการตัดสินใจ และนำทฤษฎี Think like a Nurse เข้ามาจับ ปรับกระบวนการให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนแบบ SBL โดยนำ Noticing Interpreting และ Responding เข้ามาใส่ ทำรายการกิจกรรมทั้งหมดที่นักศึกษาควรตรวจสอบ ควรสนใจในชั้นการ notice ทั้ง soft side และ hard side ที่พยาบาลพึงกระทำ ประเมินการ interpret และ respond เมื่อเจอสถานการณ์ดังกล่าว ชั้นสุดท้ายจะเข้าสู่กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอภิปราย (debrief) ซึ่งนักศึกษามีความรู้และประสบการณ์ในการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์มาแล้ว มีการ debrief การสะท้อนคิด ประเมินผลลัพธ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้วันนี้มีอะไรเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติ การประเมินโดยหลักแล้วจะประเมินในเรื่องของ notice

- วันสุดท้ายของ ward จะทำ Nursing Care Conference ตามแนวทางของกระบวนการพยาบาล การประเมินผลด้านความรู้ ทักษะการสะท้อนคิด และการตัดสินใจทางคลินิก พบว่า นักศึกษาสามารถสะท้อนในประเด็นต่าง ๆ ได้ แต่ในประเด็นสำคัญทางการพยาบาลการตั้งคำถามหรือการสะท้อนของนักศึกษายังไม่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าสามารถใช้กระบวนการทางการพยาบาลได้ โดยสรุปแล้วนักศึกษามีการ interpret เหมาะสมตามทฤษฎี Think like a Nurse คือ โดยปกตินักเรียนพยาบาลจะอยู่ในระดับไม่เกิน 1 หรือ 2 จะมีความเชี่ยวชาญภายหลังจากเรียนจบไปแล้ว 5 ปี เช่นเดียวกับที่นักศึกษาประเมินตนเองว่าจะต้องมีการพัฒนาต่อไป

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- อาจนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจทางคลินิกของนักศึกษาในชั้นปีสุดท้ายหรือใกล้จบการศึกษา เพื่อประเมินทักษะที่สำคัญที่จะต้องได้เพื่อจะได้เติมเต็มให้ครบถ้วนได้

- ยังขาดการออกแบบการวัด power ของ intervention ที่ให้ จึงยังไม่สามารถบอกได้ตัวเป็นผลจากตัวไหน หรือควรใช้ร่วมกันหรือไม่อย่างไร

- ชื่อเรื่องน่าจะตัดส่วนที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดออกเพราะทำให้ผู้อ่านสับสน

- น่าจะลองนำ SBL มาใส่เป็น treatment ทำก่อนที่จะขึ้น ward อาจจะเห็นความแตกต่างในบางเรื่อง

หัวข้อเรื่อง การบูรณาการจัดการเรียนการสอนและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 และวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1

โดย คุณตรีชฎา ปุ่นสำเร็จ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท

คุณตรีชฎา ปุ่นสำเร็จ กล่าววว่า

จากความต้องการให้นักเรียนพยาบาลสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ และการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจะต้องมีทักษะที่จำเป็นหลายด้าน ผู้สอนจึงรวมเรื่องการบริหารจัดการเรียนการสอนและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ที่ผ่านมาการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลได้เคยให้นักศึกษาคิดนำภูมิปัญญามาใช้ แต่ด้วยระยะเวลาที่สั้นเพียง 8 สัปดาห์ จึงปรับระยะเวลาให้ยาวขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่วิชาทฤษฎี ค้นหาปัญหาที่จะพบเมื่อขึ้นปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ สืบค้นข้อมูลเรื่องภูมิปัญญา หาทางแก้ไขปัญหา และปรึกษาอาจารย์ถึงแนวทางที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ในภาคทฤษฎีจะส่งเพียงรายงานการค้นคว้า เครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษา ขั้นตอนการปฏิบัติ แล้วจึงนำภูมิปัญญาไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ภายหลังสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติ นักศึกษาต้องมีการนำเสนอผลที่ได้จากการฝึกปฏิบัติกลุ่มละ 5 นาที

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาไทย และอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยที่เกี่ยวกับการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ ระดับความรู้ การรับรู้ผลลัพธ์ทักษะทางปัญญาและการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียน

ผลการดำเนินการ พบว่า นักศึกษาเห็นความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาไทยเพิ่มมากขึ้น ด้านความรู้จากผลการประเมินตนเองของนักศึกษาและแบบทดสอบความรู้ที่ผลคะแนนสูงกว่า 60% ในนักศึกษา 105 คน พบต่ำกว่าเกณฑ์ 3 คน การเปรียบเทียบทักษะทางปัญญาและเชิงตัวเลขหลังการเรียนรู้ นักศึกษามีการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นทั้งการค้นคว้า การอ้างอิง การประเมินสารสนเทศที่ค้นมา

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- การวัดผลในเรื่องของภูมิปัญญายังมีข้อมูลหลักฐานมายืนยันได้น้อย ควรระวังในการนำภูมิปัญญาบางเรื่องที่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ที่ชัดเจนมาใช้ ควร มีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่ามีความปลอดภัยที่จะนำมาปฏิบัติจริง แต่เป็นเรื่องดีที่นำภูมิปัญญาไทยมาใช้

- การบูรณาการควรมีการวัดผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการด้วย ไม่ใช่เพียงวัดผลที่เกิดกับผู้เรียนเท่านั้น
- การเขียนยังทำให้เห็นกระบวนการในการบูรณาการไม่ชัดเจนเมื่อเทียบกับที่ได้ฟังจะเห็นภาพที่ชัดเจนกว่ามาก
- ควรประเมินความเที่ยงตรงของแบบประเมินที่ใช้ในการวัดคุณค่าให้ดี เนื่องจากเป็นการวัดทัศนคติ

หัวข้อเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือวัดบรรยากาศการสอนภาคทฤษฎี เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะทางวัฒนธรรม

โดย คุณบุญสืบ โสโสม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท

คุณบุญสืบ โสโสม กล่าวว่่า

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์ และนักศึกษาให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม เรื่องของสมรรถนะทางวัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ต้องการให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้แก่นักศึกษา เกิดเป็นคำถามว่าบรรยากาศอย่างไรจึงเป็นการสอนให้นักศึกษามีสมรรถนะทางวัฒนธรรม จึงมีการสร้างเครื่องมือขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

การสร้างเครื่องมือมี 2 ระยะ คือ ระยะพัฒนาแบบสอบถาม ซึ่งใช้การทบทวนวรรณกรรมและสร้างข้อคำถามขึ้นมา และระยะทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง โดยให้อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ใช้ factor analysis และ extracting factor ทดสอบเชิงโครงสร้าง

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- ความเป็นไปได้ในการพัฒนา protocol ให้มี prediction score
- ควรนิยามความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ให้ชัดเจน เพื่อให้มีมุมมองและเข้าใจตรงกัน
- เครื่องมือยังไม่เป็นปรนัย ข้อคำถามมีความยากและซับซ้อนในหนึ่งข้อคำถาม การให้ค่าคะแนนของแต่ละบุคคลมีความแตกต่าง มีความยากในการนิยามให้เข้าใจใน scale ที่ใช้
- การประเมินไม่สามารถจะนำไปใช้ได้กับทุกเนื้อหา/หัวข้อที่สอน หากหัวข้อการสอนไม่ตรงกับการที่จะไปมีส่วนเสริมสร้างวัฒนธรรม อาจจัดให้มีรายวิชาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมขึ้นมาหนึ่งรายวิชา หรือจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา เพื่อตอบโจทย์ในเรื่องของวัฒนธรรม
- หากต้องการวัดในเชิงของผู้ป่วยอาจใช้คำถามตรงไปตรงมา สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลต่อการดูแลผู้ป่วยในเชิงของวัฒนธรรมคืออะไร เช่น อาจารย์สอนและทำให้เห็นความแตกต่างของบุคคล ว่าจะต้องให้การพยาบาลที่แตกต่างไปตามวัฒนธรรม
- ลองฟังเสียงสะท้อนจากผู้ตอบแบบประเมิน เพื่อนำมาปรับให้ดีขึ้น
- การประเมินเชิงคุณภาพในการวัดบรรยากาศการสอนภาคทฤษฎีและสมรรถนะทางวัฒนธรรมของสถานพยาบาล อาจใช้คำถาม เช่น คุณเคยเห็นครูแสดงอาการเกรี้ยวกราดขณะที่สอนหรือไม่ หรือคุณเคยเห็นครูใช้วาจาที่ไม่สุภาพดูถูกกับนักศึกษาหรือไม่ การตอบก็ตอบเพียงมี หรือ ไม่มี เท่านั้น